

Evropské trestní právo

Nová pravidla ke zvýšení ochrany obětí trestné činnosti v EU

Dne 16. listopadu 2015 uběhla lhůta pro transpozici a tudíž vstoupila v platnost pravidla vyplývající ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a která stanoví vedle závazných pravidel pro zacházení s oběťmi trestných činů i jasné povinnosti členských států EU, aby bylo zajištěno používání těchto pravidel v praxi. Nová pravidla mají zaručit, aby se všem obětem trestné činnosti i jejich rodinným příslušníkům dostalo uznání a zacházelo se s nimi s respektem, individuálně s ohledem na jejich potřeby a bez diskriminace.

Podrobnější informace o směrnici jsou k dispozici na internetových stránkách: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6095_cs.htm nebo <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení

Dne 16. prosince 2015 schválil Coreper kompromisní text návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení ve znění dohodnutém s Evropským parlamentem. Cílem tohoto návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady je stanovit v celé Evropské unii společné minimální normy pro práva dětí podezřelých nebo obviněných v trestním řízení a dětí, které jsou účastníky řízení podle rámcového rozhodnutí Rady týkající se evropského zatýkacího rozkazu. Text směrnice je již definitivní a přibližně do 3 měsíců by měl být zveřejněn ve Věstníku EU.

Podrobnější informace o směrnici jsou k dispozici na internetové stránce: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A52013PC0822>

Presumpce nevinny: Směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a práva být přítomen při trestním řízení před soudem a další pravidla

Nová směrnice (Dánsko a Spojené království se na přijímání této směrnice nepodílejí a nejsou jí vázány) se bude vztahovat na „všechna stadia trestního řízení až do nabytí právní moci konečného rozhodnutí o tom, zda podezřelá nebo obviněná osoba uvedený trestný čin spáchala“. CCBE jednoznačně podporuje cíl posílit právo na spravedlivý proces a zlepšit vzájemnou důvěru členských států v systémy trestního soudnictví ostatních států. CCBE oceňuje úsilí a výsledky dosažené institucemi EU v posledních letech v oblasti posilování procesních práv občanů v trestním řízení. Předchozí parlament schválil tři další právní předpisy EU v oblasti procesních práv: směrnici o právu na tlumočení a překlad, směrnici o právu na informace a směrnici o právu na přístup k obhájci. CCBE oceňuje rozhodnost parlamentu udržet si pozici ohledně snah poskytnout členským státům možnost obrácení důkazního břemene. Důkazní břemeno by vždy měla nést obžaloba. To je klíčovou zásadou

trestního práva. CCBE je rovněž potěšena, že konečné znění textu zakotvuje absolutní právo na mlčenlivost. Nová pravidla uvádějí, že pokud podezřelá nebo obviněná osoba využije svého práva nevypovídat nebo práva neobviňovat sama sebe, nesmí být tato skutečnost použita proti ní a „nesmí být chápána jako důkaz, že tato osoba daný trestný čin spáchala“. Pokud jde o schválení Evropským parlamentem, prezident CCBE Michel Benichou uvedl: „Žijeme ve společnosti, kde je rostoucí riziko, že obavy o bezpečnost mohou stále více ohrožovat a narušovat práva jednotlivců“. V důsledku toho se snadno může zapomenout na zásadu presumpce nevinoty. Musíme bránit a vždy uznávat skutečnost, že právo obžalovaného na presumpci nevinoty je jedním ze základů práva na spravedlivý proces. Jsme rádi, že Evropský parlament tento zásadní princip hájí.“

Více informací je k dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-291_cs.htm nebo <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52013PC0821>

Úřad evropského veřejného žalobce – EPPO/European Public Prosecutor's Office
(Návrh nařízení Rady o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce (COM/2013/0534 final - 2013/0255 (APP))

Oficiálně byl návrh na zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce představen Evropskou komisí 17. července 2013, přičemž byla přiblížena také jeho institucionální podoba a hlavní cíle. Těmi jsou zejména přiblížení trestněprávních systémů jednotlivých členských zemí a unijních institucí a orgánů a boj proti korupci, finančním podvodům, zpronevěře, praní špinavých peněz a zneužití úřadu. Zřízením Úřadu evropského veřejného žalobce vznikne poprvé v historii unijní orgán, který bude mít pravomoc a zdroje nezbytné k vyšetřování, stíhání a podávání obžalob v případech podvodů a ostatních ilegálních aktivit poškozujících finanční zájmy Unie, ať už na národní, či mezistátní úrovni, k soudům.

Ministrům spravedlnosti byla v prosinci předložena k částečnému přijetí série článků návrhu nařízení, které jsou důležité pro fungování EPPO. Vyzdvihnout lze ustanovení o působnosti EPPO (věcné, osobní, územní), informační povinnosti vůči EPPO, výkonu kompetence EPPO (při škodě na finančních zájmech Unie ve výši €10.000 a více), včetně tzv. práva evokace, které zakotvuje pro EPPO možnost „atrahovat“ si stíhání PIF kriminality (podvody poškozující finanční zájmy Unie) od vnitrostátních orgánů, či naopak úpravu umožňující případné postupování případů ze strany EPPO vnitrostátním orgánům (při škodě pod hranicí €100.000). Návrh nařízení se bude během března 2016 projednávat v Radě.

Návrh nařízení je k dispozici na internetové stránce:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013PC0534&from=EN>

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o prozatímní právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby zbavené osobní svobody a právní pomoci v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu

Podle článku 82 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) je justiční spolupráce v trestních věcech v Unii založena na zásadě vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí. Provádění této zásady předpokládá, že členské státy si budou vzájemně důvěřovat, pokud jde o systémy trestního soudnictví, a to včetně způsobu, jakým jsou zaručena práva podezřelých a obviněných osob.

Praxe však ukazuje, že se vnitrostátní postupy v tomto ohledu liší. Vzhledem k těmto skutečnostem přijala Rada dne 30. listopadu 2009 cestovní mapu pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení. Právo na právní pomoc je úzce propojeno s právem na obhájce, ke kterému přijaly Evropský parlament a Rada směrnici 2013/48/EU ze dne 22. října 2013. Pro osoby, které nemají dostatečné finanční prostředky, je to právě právní pomoc, která může jediná zaručit výkon práva na přístup k obhájci.

Návrh Komise je vítaným krokem k zajištění minimální úrovně právní pomoci ve všech členských státech. Omezuje se však na právo na prozatímní právní pomoc týkající se podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení, které jsou zbaveny svobody, jakož i na právo prozatímní právní pomoci a právní pomoci pro vyžádané osoby, na které se vztahuje řízení podle evropského zatýkacího rozkazu.

Aktuálně se návrh směrnice nachází v Evropském parlamentu, který jej “blokuje” právě z důvodu omezení práva na prozatímní právní pomoc týkající se pouze osob podezřelých nebo obviněných v trestním řízení, které jsou zbaveny svobody. Evropský parlament chce působnost návrhu směrnice rozšířit a nechává si zpracovávat analýzy.

Pro úplnost, CCBE aktuálně rozeslalo delegacím dotazník, který se též týká právní pomoci.

Další informace jsou k dispozici na internetových stránkách:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282013%290824/_com_com%282013%290824_cs.pdf nebo <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52013PC0824>

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie (tzv. PIF směrnice)

Tento návrh Evropská komise předložila na právním základě čl. 325 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie. Článek 325 stanoví pravomoc EU přijímat opatření, která jsou nezbytná k předcházení podvodu a jinému protiprávnímu jednání poškozujícímu finanční zájmy Unie a k jejich potírání. Podvod a související protiprávní jednání poškozující finanční zájmy Unie představují závažný problém, který poškozuje rozpočet Unie, a tedy daňové poplatníky. Pokud se finanční prostředky zneužívají, poškozují to cíl rozpočtu Unie, kterým je zlepšení životních podmínek a vytvoření růstu a pracovních míst. To platí především v době fiskální konsolidace a odpovědnosti a realizace strukturálních reforem ve prospěch růstu.

Vyjednávání o tomto návrhu směrnice je nyní poněkud zablokováno pro rozpory pozic mezi Evropským parlamentem a Evropskou komisí na jedné straně a Radou na straně druhé, jež donedávna zcela kategoricky odmítala diskusi o zahrnutí podvodů na DPH do návrhu směrnice. Tato pozice se však, zejména po vydání rozhodnutí SDEU ve věci C- 105/14 „Taricco“ (řízení o předběžné otázce – trestní řízení týkající se trestných činů v oblasti daně z přidané hodnoty) mění, rýsuje se opatrná a podmíněná otevřenost pro hledání kompromisu.

Další informace jsou k dispozici na internetových stránkách:

http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/pif-report/pif_proposal_cs.pdf nebo <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52012PC0363>

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust - COM/2013/0535 final - 2013/0256 (COD)).

Eurojust byl zřízen rozhodnutím Rady 2002/187/SVV za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti v Evropské unii.

Evropská komise předložila dne 17. července 2013 návrh nového nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a navrhla ve stejném rámci dalekosáhlá opatření v souvislosti se zřízením Úřadu evropského veřejného žalobce. I z tohoto důvodu byla dle Evropské komise nezbytná reforma Eurojustu, protože čl. 86 odst. 1 Smlouvy o fungování EU stanoví, že Úřad evropského veřejného žalobce může být vytvořen z Eurojustu. Návrh nařízení o Eurojustu obsahuje tomu odpovídající ustanovení, která slouží ke koordinaci obou subjektů. Návrh zachovává prvky, které prokázaly svou účinnost při řízení a práci Eurojustu, ale modernizuje jeho právní rámec a zefektivňuje jeho fungování a strukturu v souladu s Lisabonskou smlouvou a požadavky společného přístupu pro unijní agentury, pokud to jeho povaha umožňuje. Návrhem nařízení se nyní zabývá Evropský parlament. Rada k němu již přijala obecný přístup v březnu loňského roku.

Další informace jsou k dispozici na internetové stránce: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/HIS/?uri=CELEX:52013PC0535>

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV o boji proti terorismu

Tento návrh nahrazuje rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV a snaží se aktualizovat právní předpisy na úrovni EU tím, že zavádí minimální pravidla pro definici teroristických trestných činů, trestných činů spojených s teroristickou skupinou nebo teroristickou činností a sankcí v této oblasti. Terorismus představuje závažnou trestnou činnost s přeshraničním rozměrem z důvodu jeho povahy, dopadu a nezbytnosti potírat jej na společném základě.

Vhodným právním základem pro tento návrh je proto čl. 83 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Tento článek umožňuje Evropskému parlamentu a Radě stanovit pomocí směrnic přijatých řádným legislativním postupem nezbytná minimální pravidla pro vymezení trestných činů a trestních sankcí.

Návrh směrnice je nyní předmětem projednávání v Radě.

Další informace jsou k dispozici na internetové stránce: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52015PC0625>

ECRIS - Evropský informační systém rejstříků trestů a jeho novelizace/modernizace (Rámcové rozhodnutí Rady 2009/315/SVV ze dne 26. února 2009 o organizaci a obsahu výměny informací z rejstříku trestů mezi členskými státy)

ECRIS byl vytvořen v reakci na zjevnou nutnost zlepšit výměnu informací z rejstříků trestů na evropské úrovni. Z praktického hlediska systém ECRIS znamená elektronické propojení databází rejstříků trestů všech členských států, v jehož rámci jsou vzájemně rychle vyměňovány informace o odsouzeních, a to jednotným a snadným způsobem předáváním údajů prostřednictvím počítače. Tento systém umožňuje soudcům, státním zástupcům a příslušným správním orgánům snadný přístup k uceleným informacím o trestněprávní minulosti kteréhokoliv občana EU bez ohledu na to, v kterých členských státech EU byla tato osoba v minulosti odsouzena. Takto nebudou moci pachatelé trestných činů uniknout své trestněprávní minulosti jednoduše tím, že se přestěhují z jednoho členského státu do druhého, a lze ukládat odpovídající sankce za trestné činy, které již byly spáchány. Systém slouží rovněž k předcházení trestným činům. Nově bude ECRIS poskytovat možnost výměny informací z rejstříků trestů státních příslušníků zemí, které nejsou členy EU.

Další informace jsou k dispozici na internetových stránkách: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-87_cs.htm